

א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרנניים
 קיץ תשע"ג, 2013
 מועד הבדיקה:
 מס' שאלון: 573,057203
 נספחים:
 א — מדרש תמורה לשאלה 6
 ב — מפה לשאלה 11

מדינת ישראל
משרד החינוך

גאוגרפיה ופיתוח הסביבה ארץ-ישראל והמזרח התקיכון

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחון

א. משר הבקרה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ופתחה הערכה: בשאלון זה שני פרקים.
 פרק ראשון — גאוגרפיה של ארץ-ישראל (28x2) — 56 נקודות
 פרק שני — גאוגרפיה של המזרח התקיכון (22x2) — 44 נקודות
 סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עוזר מותר בשימוש:

(1) אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאה יבנה, משנת 1993 ואילך
 (ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה).

(2) אטלס כרטא — פיזי, מדיני, חברתי, כלכלי, משנת 1993 ואילך.

(3) אטלס כרטא אוניברסלי.

(4) אטלס ישראל החדש — האטלס הלאומי מהדורת 2008.

(5) מפה של ארץ-ישראל 1:250,000.

(6) מפה גאולוגית של ארץ-ישראל 1:250,000 או 1:500,000. 1:500,000.

ד. הוואה מיוחדת: כדי להמיחס את תשובה תיריעת היוזר בסרטוטים, חתכים וגרפים, לפי הצורך.

כתב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיותות כלשון על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

הנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב הצלחה !

/המשך מעבר לדף/

גאוגרפיה, קיז' תשע"ג, מס' 057203
+ נספחים

- 2 -

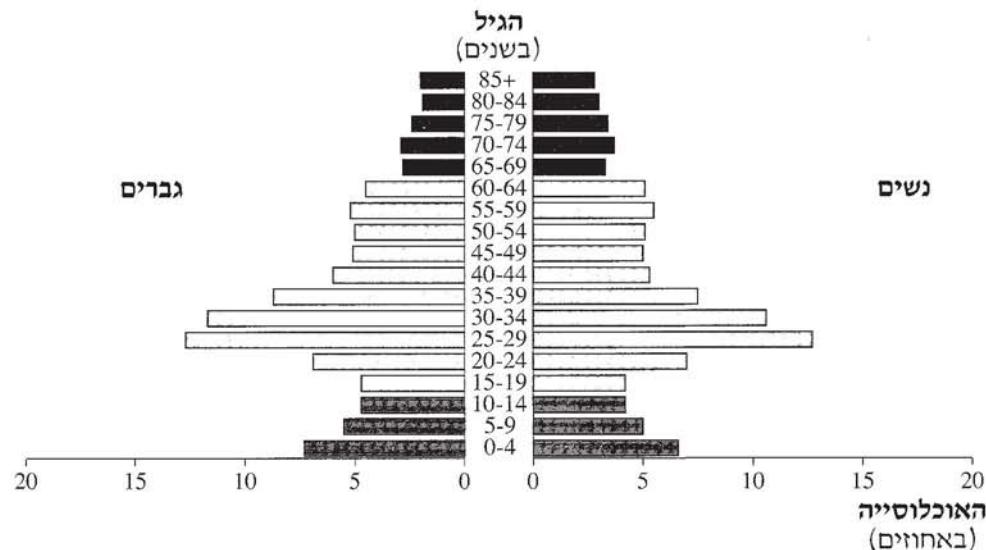
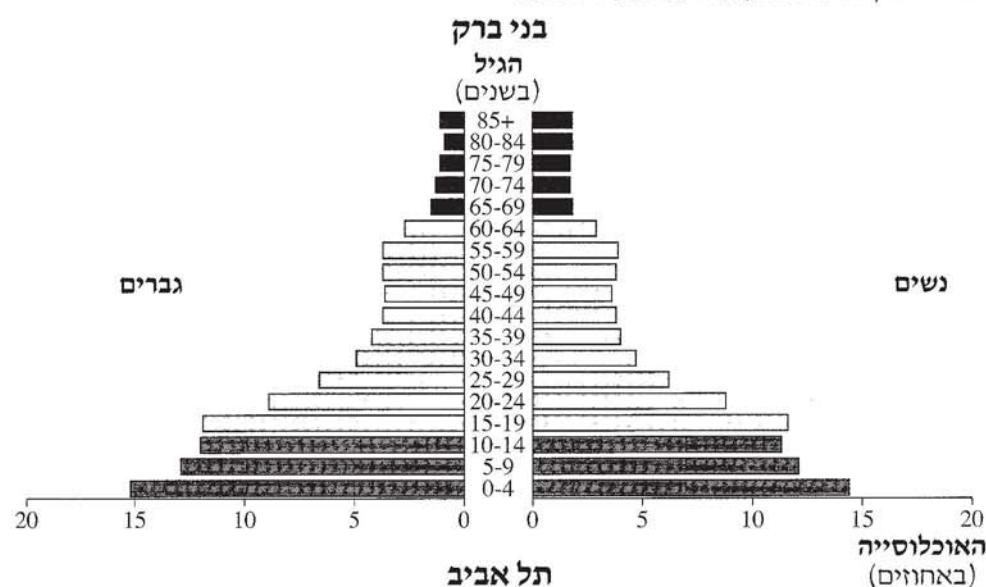
השאלות

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ-ישראל (56 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 28 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

.1. אוכלוסייה

עיין בשתי פירמידות הגילים שלפניך, המתארות את מבנה הגילם של האוכלוסייה בתל אביב ובבנקי ברק בשנת 2008, ונעה על הסעיפים א-ג.

(מתוך אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: www.cbs.gov.il)

/המשך בעמוד 3/

(שים לב: סעיפים השאלה בעמוד הבא.)

גאוגרפיה, קיז' תשע"ג, מס' 057203
+ נספחים

- 3 -

א. תאר שלושה הבדלים בין פירמידת הגילים של תל אביב לו של בני ברק, הבדל אחד בכל אחת משולש קבוצות גיל אלה:

- 14-0 (ילדים ונוער)
- 39-25
- 65 ומעלה (קשישים)

(6 נקודות)

ב. בפירמידת הגילים של תל אביב: הסבר גורם אחד לגודל האוכלוסייה של כל אחת מקבוצות גיל המוזגנות בסעיף א (בavr הכלול — שלישה גורמים). (12 נקודות)

ג. העיר בני ברק היא דוגמה לתופעה של "בידול מרוחבי" במטרופולין תל אביב. הסבר מהו בידול מרוחבי, ותאர השפעה אחד של התופעה על שימושי הקרקע במרחב הירוני בני ברק. (10 נקודות)

מימן .2

קרא את הקטע ש לפניו, וענה על שלושת הסעיפים א-ג לאחריו.

שים לב: הקטע עוסק בחורף 2011-2012.

רשות המים תשבח השנה מהכינרת רק ממחצית המים הנשאבת ממנה בדרך כלל, והוא דבר צפוי להעלות את מפלס האגם עד סוף החורף. צמצום השימוש הווודתי לחורף הגשם שהיה בשנה שעברה, ומכוון שישראל מספקת כיום כמחצית מצורכי המים לשימוש ביתי באמצעות מתקני התרבות. במקביל חל גידול ניכר גם בשימוש במי קולחים, המספקים כיום שלישי מכל צריכת המים לחקלאות. רוב מי הקולחים מגיעים מתקנים השפדר.

בהתודה שפרסמה רשות המים צוין השנה, בפעם הראשונה מאז שנת 2008, לא ירד מפלס הכינרת מתחת לquin האdom התחtentגע, אך עדין חסרות כמותות של מים שיביאו את המפלס עד לquin האdom העליון. על פי נתוני רשות המים, יש קשר ברור בין השימוש הגובר במים מותפלים לבין הגידול בשימוש במי קולחים. בעבר, אחת הביעות בשימוש במי קולחים, שמקורם בעיקר מימים לשימוש ביתי, הייתה רמת המליחות הגבוהה שלהם. הגברת הניצול של מים מותפלים בשימוש הביאה לירידה גדולה במיליחות מי הקולחים ולשיפור איכותם. (מעובד על פי: צפריר רינט, הארץ, 19/11/2012)

א. הסבר שלושה מן המושגים המסומנים בקו בקטע. (10 נקודות)

ב. הסבר על פי הקטע שלושה גורמים לעלייה הצפופה במפלס הכינרת. (9 נקודות)

ג. על פי הקטע, השימוש הביתי במים מותפלים אפשר עלייה בשימוש במי קולחים. הסבר מדוע.

הציג גורם נוסף, שאינו מופיע בקטע, לעלייה בשימוש במי קולחים.

/המשך בעמוד 4/

(9 נקודות)

גאוגרפיה, קיז' תשע"ג, מס' 573,057203
+ נספחים

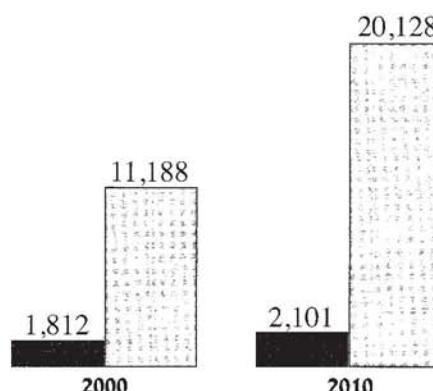
- 4 -

3. יצוא תעשייתי

בתרשים שלפניך מוצגים נתונים על יצוא תעשייתי מיישראל לפי עוצמה טכנולוגית, בשנים 2000 ו-2010. עיין בתרשים, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

יצוא תעשייתי לפי עוצמה טכנולוגית

(במיליאוני דולרים)

מקרא:
 תעשיות טכנולוגיה עילית
 תעשיות טכנולוגיה מסורתית

(מעובד על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)

א. תאר את השינוי שחל ביצוא של תעשיות הטכנולוגיה העילית בין השנים 2000 ל-2010 והסביר שני גורמים לשינוי זה. (10 נקודות)

ב. (1) השינוי שחל ביצוא של תעשיות הטכנולוגיה המסורתית בין השנים 2000 ו-2010 קטן. הסביר מדוע. (6 נקודות)

(2) השינוי שחל ביצוא משפייע על מפעלי התעשייה המסורתית בישראל. הצג שתי השפעות של שינוי על מפעלים אלה, והבא דוגמה להשפעת השינוי על מפעל אחד. (12 נקודות)

גאוגרפיה, קיז תשע"ג, מס' 057203, 573
+ נספחים

- 5 -

4. הרתיישבות בנגב

- א. הסבר מאפיין פיזי אחד ושני מאפיינים אנושיים המקשים על ההתיישבות בנגב.
(8 נקודות)
- ב. ציין שלושה מאפיינים של הנגב המאפשרים פיתוח של ענפים כלכליים.
הסביר והדגם כיצד בלאחד מהמאפיינים שצינית תורם לפיתוח של ענף כלכלי בנגב
(ענף אחד לכל מאפיין; סך הכל — שלושה ענפים).
(12 נקודות)
- ג. בשנת 2007 אישרה הממשלה את התכנית להקמת "עיר הבת" דים" בנגב.
הסביר מהי תוכנית זו, והציג שתי דרכים שבאמצעותן היא יכולה לסייע לפיתוח הנגב.
(8 נקודות)

5.

תכנית מתאר ארצית — אטלס ישראל החדש

- א. הסבר מהי תוכנית מתאר ארצית.
(7 נקודות)
- ב. עיין במפה א — **תכנית מתאר ארצית משולבת לתכנון ובניה, תמ"א 35**, בעמוד 116
באטלס ישראל החדש.
ציין את חמשת סוגיו המרכזיים הנכללים בתכנית המתאר.
הסביר שתי מטרות לחלוקת המרחב של ישראל לאזורי מרכיב שונים.
(11 נקודות)
- ג. עיין במפה ב (ב 1 ו ב 2) — **עקרונות ראשיים של תמ"א 35**, בעמוד 116 באטלס ישראל החדש.
במפה ב 1 נראה עקרון תכנון ראשי של תמ"א 35 — ריכוז הבניה בארבעה אזוריים
מטרופוליניים.
תאר את שתי המטרות של עקרון תכנון זה.
הסביר כיצד עקרון התכנון הנראה במפה ב 2 משלים מטרות אלו.
(10 נקודות)

גאוגרפיה, קיז תשע"ג, מס' 057203
+ נספחים

- 6 -

מנהרות הכרמל — מדרש תמונה

.6.

במפה הסכמטית של פנוי מותואר התוואי של מנהרות הכרמל.
בתמונה שבנספח א נראה מחלף נווה שאנן (הסמוק למנהרות הכרמל).
עlyn במקפה ובתמונה, וענה על שלושת הסעיפים א-ג.

מקרה:
כביש
מסילת רכבת
מנהרות הכרמל

- .א. תאר את התוואי של מנהרות הכרמל. (6 נקודות)
- .ב. הסביר שלוש מטרות של כריית מנהרות הכרמל. (11 נקודות)
- .ג. המחלף הנראה בתמונה שבנספח א הוא חלק מהmium (פרויקט) של מנהרות הכרמל. ציין שימוש קרקע נוסף הנראה בתמונה, והסביר כיצד המחלף משלים שימוש קרקע זה וכיצד הוא מתחרה בו. (11 נקודות)

שים לב!

שאלה 7 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר: "מחצבות עזובות במרחב חיפה: מפגעי סביבתי לנכס ציבורי" מאתר תנמר מילגרום. (www.schools.kotar.co.il)

.7.

מאמר — "מחצבות עזובות במרחב חיפה: מפגעי סביבתי לנכס ציבורי"

- .א. תאר שלושה מפגעי סביבה שמחצבות עזובות גורמות. (9 נקודות)
- .ב. הסביר את ההבדל בין המושג "הסדקת מחצבות" לבין המושג "שיקום מחצבות". (7 נקודות)
- .ג. תאר דרך לשיקום של מחצבה בשטח פתוח, ודרך לשיקום של מחצבה בשטח בניי. הבא דוגמה למחצבה ששוקמה בכל אחת מן הדרכים. (12 נקודות)
- המשך בעמוד 7/

גאוגרפיה, קיז תשע"ג, מס' 057203, 573

- 7 -

+ נספחים

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון

(44 נקודות)

ענה על ששתים מהשאלות 8-12 (לכל שאלה – 22 נקודות; מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).**.8. אוכלוסייה**

- א. במערב התיכון יש אוכלוסייה מגוונת מאוד. הצג שני גורמים המשפיעים מגוון זה.
(8 נקודות)
- ב. הכהדים הם אחת מקבוצות האוכלוסייה במזרח התיכון. הם מתגוררים בהרי כורדיסטן. המשתרעים על פני מדינות אחדות.
(1) ציין את שמות המדינות שבן נמצאים הרי כורדיסטן. (4 נקודות)
(2) צין שני מאפיינים פיזיים של הרי כורדיסטן. הסבר ירגען אחד או תשירן אחד שיש לכל אחד מהמאפיינים שציינת עבור תושבי האזור. (10 נקודות)

.9. חקלאות

- א. תאר שלושה מאפיינים של החקלאות המסורתית במזרח התיכון. (9 נקודות)
- ב. אובדן של שטחים חקלאיים הוא אחד מהקשישים בפיתוח החקלאות במזרח התיכון.
(1) הסבר שלשה גורמים לאובדן של שטחים חקלאיים באזורי. (9 נקודות)
(2) תאר דרך אחדת שבאמצעותה מדיניות האזור מתמודדות עם קשייה זה. (4 נקודות)

.10. זיהום הים התיכון

- א. תאר שלושה מאפיינים פיזיים של הים התיכון, אשר הופכים אותו רגיש במיוחד לזיהומים.
(8 נקודות)
- ב. תאר שני גורמים אנושיים לזיהום הים התיכון. (6 נקודות)
- ג. יש שתי גישות בנוגע למניעת זיהום ימים:
— גישת "עקרון הזהירות המוקדמת"
— גישת "כשר הקיבול הסביבתי"
הסביר בל一句话 מן הגישות האלה.
- קבע איזו גישה אומצאה במסגרת "אמנות ברצלונה", והסביר את קביעותך.
(8 נקודות)

גיאוגרפיה, קיז' תשע"ג, מס' 573, 057203
+ נספחים

- 8 -

11. מצרים

עין במאפה שבנספח בובמאות באטלס, וענה על שני הטעיפים א-ב.

א. תאר את התפרוסת של הערים החדשות במצרים, והסביר שתי סיבות להקמתן.

(11 נקודות)

ב. בערים החדשות מהתגוררים כיום עשרות אלפי תושבים בלבד.

הסביר שלושה קשיים באקלוזן של הערים החדשות. (11 נקודות)

שים לב:

שאלה 12 מיועדת לתלמידים שקראו את המאמר:

"נשים במצרים התיכון בפתח המאה ה-21 – תהליכי שינוי ואתגרים" מאת אליזבת פרנינה,

בתוך: **המזרחה התיכון בפתח המאה ה-21** – מבחר מאמרים בгеיאוגרפיה לחטיבה העליונה.

12.

מאמר – "נשים במצרים התיכון בפתח המאה ה-21 – תהליכי שינוי ואתגרים"

מחברת המאמר טוענת כי חל שינוי ניכר בחברה הפטויריארכלית במצרים התיכון.

א. תאר שלושה תחומים שבהם שינוי זה בא לידי ביטוי במדיניות המזרחה התיכון.

(11 נקודות)

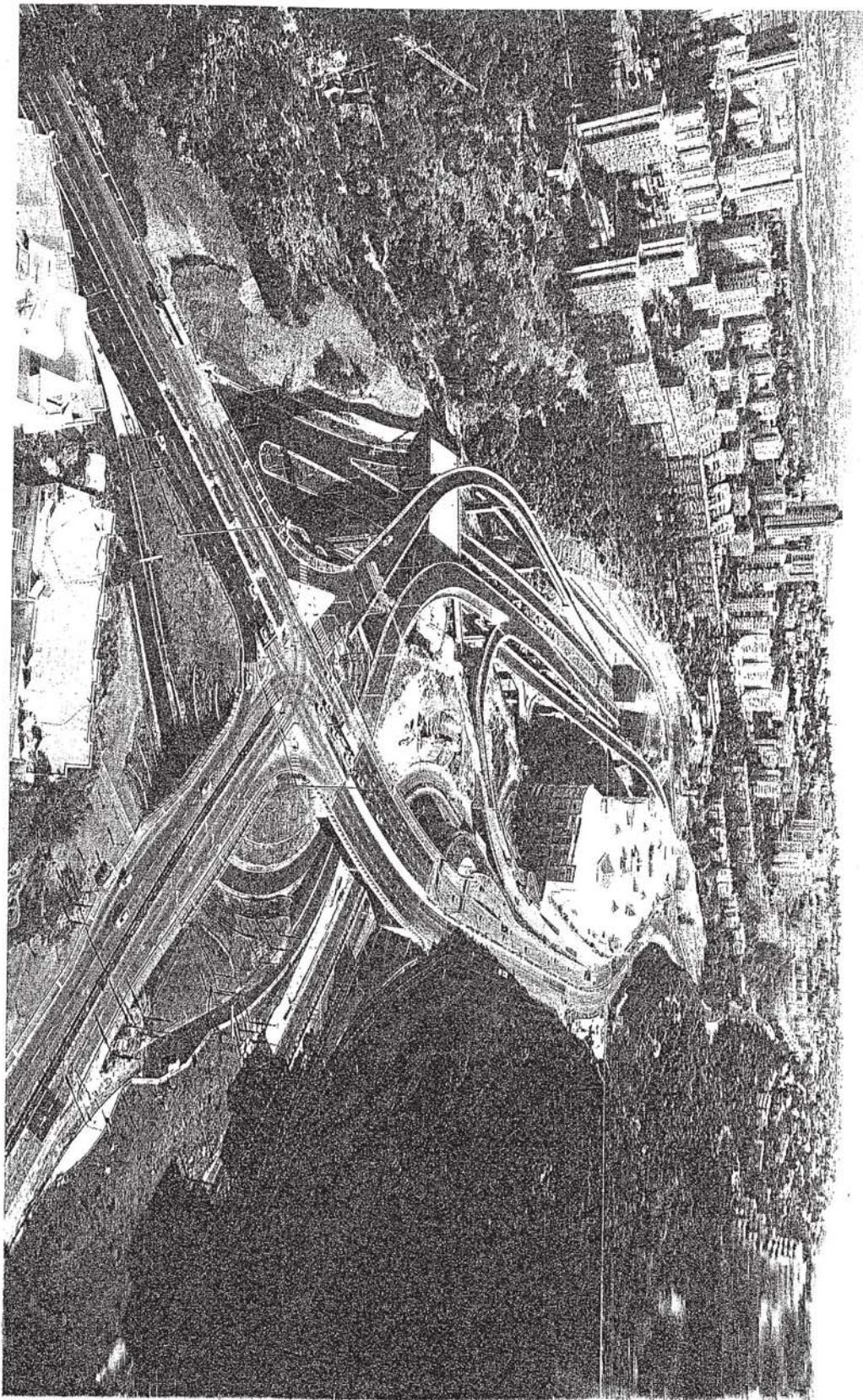
ב. הסביר שלושה גורמים שאפשרו את השינוי. (11 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

573.057203, נאונרדייה, קרייז תשע"ג מס' 057203, סיכף 2013, דוחן
البغض افنه، صيف

נספח א: מדרש תמונה — מנזרות הכרמל
الملحق "ا": تحليل صورة — نقفي الكرمل

גאוגרפיה, קיז תשע"ג, מס' 573, 057203

נספח ב: מצרים — ערים ואזורי פיתוח

